

СТАНОВИЩЕ

от дн Маргарита Ангелова Стефанова-Бакрачева, проф. СУ „Св. Климент Охридски“
на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

професионално направление 3.2.Психология

докторска програма Позитивна психология

Автор: Кристиана Георгиева Енева

Тема: „Позитивни когнитивни процеси и удовлетвореност от романтичните отношения в
ранна зряла възраст“

Научен ръководител: д-р Юрий Павлов Янакиев, проф. ПУ „Паисий Хилендарски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД-22-1496 от 23.06.2025 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен(а) за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Позитивни когнитивни процеси и удовлетвореност от романтичните отношения в ранна зряла възраст“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2.Психология, докторска програма Позитивна психология. Автор на дисертационния труд е Кристиана Георгиева Енева – докторант в задочна форма на обучение към катедра Психология с научен ръководител проф. д-р Юрий Павлов Янакиев от ПУ „Паисий Хилендарски“

Представеният от Кристиана Георгиева Енева комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи: молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд; автобиография в европейски формат; протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд; дисертационен труд; автореферат; списък на научните публикации по темата на дисертацията; копия на научните публикации; декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи. Докторантът е приложил 8 публикации.

2. Актуалност на тематиката

Дисертационният труд е в широката перспектива на оптимално функциониране и постигане на благополучие и разгръщане на личния потенциал. Изследването е актуално в научно и в научно-приложно отношение. Изучаването на аспектите в полето на позитивната психология и отнасянето им към индивидуалното и групово благополучие са безспорно важни в съвременния контекст. Кристиана Енева разглежда аспекта на удовлетвореност от връз-

ката, подчертавайки мястото на изучаваните концепти оптимизъм, надежда и майндфулнес в този и в по-широк контекст. Изведените заключения имат място в изследователски, практически и образователен план.

3. Познаване на проблема

Кристиана Енева демонстрира задълбочено познаване и умения за съдържателен анализ на научна литература. Познава отлично състоянието на изучаваните въпроси и съвременните изследователски подходи и практически приложения.

4. Методика на изследването

Теоретичният анализ е стабилна основа за определяне на дизайна на изследването. Обемът, предметът, целта и задачите на изследването са коректно формулирани. Избраните методи са напълно адекватни за постигане на поставената цел. Направена е коректна обработка на резултатите и са потвърдени психометричните качества на използваните инструменти. Резултатите са прецизно интерпретирани с прилагане на подходящи методи за анализ. Следва да се изтъкне, че в изследването са обхванати 825 лица, като има относителен баланс в статуса на обвързаност, родителски статус и възраст.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационното изследване съдържа 344 страници и 166 библиографски източника. Структурирано е в класическите три глави, с увод, заключение и приложения. Първа глава представлява широк теоретичен обзор и представя концептуалната рамка на изследването. Втора глава описва дизайна на изследване, а трета представя резултатите. Текстът се описва с добра организация и логическа обвързаност на главите и параграфите. Концептите са аналитично представени с изводи и аргументирани акценти. Използвани са релевантни източници с коректно позоваване. Следва да се отбележи и ясният стил на изказ, което е потвърждение за компетентността на докторанта да използва и създава научен текст. Авторът демонстрира добро познаване на литературата, логично обвързва и извежда позициите, очертавайки не само хронологично, но и съдържателно перспективите в изследванията на концептите и приложимостта им. Заслужава да се отбележи представянето на изучаваните променливи по единен начин, с хронология и съдържателен фокус в изследванията. Представени са различни изследователски линии, в диспозиционен аспект и от перспективата на изграждане на нагласа, което е акцент в изследването на докторанта.

Съдържателният фокус на теоретичната част е добра основа за модела на изследване. Издигнатите хипотези са съответствие с поставената цел, а методите са коректно подбрани за потвърждаването им. Описани са психометричните характеристики на използваните скали, които отговарят на изследователските стандарти. Статистическият анализ е адекватен на

поставените в изследването задачи и проверка на хипотезите. Резултатите са представени по скали, с аргументирани интерпретации.

Нямам основания да смятам, че резултатите не са лично постижение на докторанта.

6. Приноси и значимост

Център в представеното изследване са възможностите за научаване и изграждане на потенциал и ресурс за личностно развитие. Направена е ясна връзка между изучаваните концепти и авторската позиция в определянето им като позитивни когнитивни процеси. Приемам отбелязаните приноси от докторанта за адаптиране на скали (1 и 2) като принос в изследователски план и систематизирането на изследванията и в интердисциплинарен аспект. Не става ясно какво се има предвид с предложения принос 4 и използването в научни и ненаучни области. Приноси 5, 6 и 7 отнасям до един принос с приложна насоченост. Посоченият под № 8 принос представлява по-скоро възможност за бъдещи изследвания. Мога да обобщя, че дисертационното изследване е с принос в изследователски, образователен и приложен план.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Кристиана Енева е представила списък с 8 публикувани научни труда, 6 от които самостоятелни и 2 в съавторство, 3 представляващи доклади, публикувани в Сборници от научни форуми и 5 – статии в списания.

7. Автореферат

Авторефератът обхваща 32 страници и отразява коректно съдържанието на дисертационния труд.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Имам някои препоръки към дисертационното изследване. В момента не са включени български изследвания за взаимоотношенията в двойката както и изследваните концепти, както и като цяло изследвания от последните години. Има дисбаланс в теоретичната част, която значително надхвърля полето на проучването по обхвата си. Някои теоретични параграфи са прекалено раздробени (съдържащи по 1 или няколко страници), които могат да се обединят. На няколко места е дадена твърде амбициозна заявка за отваряне на перспективата на изследване в България, без да са отчетени множеството изследвания в полето на позитивната психология и близките взаимоотношения. Издигнатите хипотези могат да бъдат аргументирани като конформаторни и експлораторни. Адаптацията на скалите и описанието на респондентите е добре да бъдат дадени в глава 2, в която в момента не фигурира описание на

изследваните лица. Някои характеристики, които не са анализирани (напр. сексуална ориентация) не става ясно защо са заложиени.

Не става ясно мястото на поставените изследователски въпроси, които повтарят хипотезите и как конкретно намират отговор въпроси 3, 5 и 6. Родителството и ефектът му не са предмет на емпиричното изследване, а удовлетвореността на българите от романтичните отношения не може да се определи без съпоставка и сравнителна рамка или на базата на едно срезово непредставително изследване. Нарастването на възрастта може да бъде проследено само в лонгитудно изследване, което е посочено и в ограниченията на изследването. Демографският профил е определен като допълнителен въпросник, на практика това са айтеми към всяко изследване. Добре би било резултатите да се представят по хипотези и да се задълбочи интерпретацията и анализът, които в момента са основно във вид на констатации. По отношение на сравненията е добре да се допълни и размерът на ефекта. Не става ясно при положение, че на няколко места се споменава широка концепция и перспектива на позитивните когнитивни процеси защо изследването е стеснено до интимните отношения, а не е директно отнесено към благополучието и процъфтяването. Направените бележки са насочени към подобряване на труда и не омаловажават стойността му.

Заклучение

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторантът притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Психология, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Кристиана Георгиева Енева в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, докторска програма Позитивна психология.

01.07.2025 г.

Изготвил становището:

Проф. дн Маргарита Бакрачева